

ΓΝΩΜΗ της Ο.Κ.Ε.

“Η περιφερειακή διάσταση των θεσμών
κοινωνικού διαλόγου”

Αθήνα, 19 Φεβρουαρίου 1999

Διαδικασία

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος ανέλαβε την έκδοση Γνώμης, σχετικά με το θέμα “Η Περιφερειακή διάσταση των θεσμών κοινωνικού διαλόγου”, με βάση το άρθρο 4 του Νόμου 2232/1994, σύμφωνα με το οποίο “η Ο.Κ.Ε. μπορεί με δική της πρωτοβουλία να εκφράζει Γνώμη για θέματα κοινωνικοοικονομικής πολιτικής”.

Η σχετική απόφαση ελήφθη από την Εκτελεστική Επιτροπή της Ο.Κ.Ε. στις 20/10/1998 και ορίστηκε Επιτροπή Εργασίας αποτελούμενη από τους κ.κ. **Χ. Κεφάλια**, **Γ. Χαμπηλομάτη**, **Κ. Κόλλια**, **Σ. Λαϊμό**, **Γ. Κορκόβελο** και **Ν. Γιατράκο**. Ως πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε ο κ. **Χ. Κεφάλιας**. Στην Επιτροπή Εργασίας συμμετείχε, παρέχοντας επιστημονική υποστήριξη, ο **Δρ. Δ. Κιούκias**, Επιστημονι-

κός Συνεργάτης της Ο.Κ.Ε.

Η Επιτροπή Εργασίας, αφού ολοκλήρωσε τις εργασίες της σε πέντε συνεδριάσεις (από 20/10/98-22/12/98) καί διαβουλευτήκε με προέδρους των ΝΟΚΕ (παρέστησαν σε συνεδρίαση της 17/11/98 στα γραφεία της Ο.Κ.Ε. οι κκ. **Κ. Πλατυκώστας** και **Χ. Παπάς**), υπέβαλε Σχέδιο Γνώμης προς την Εκτελεστική Επιτροπή.

Η Εκτελεστική Επιτροπή διαμόρφωσε την εισήγησή της προς την Ολομέλεια της Ο.Κ.Ε. σε 2 συνεδριάσεις (παρέχοντας έγκριση την 19/2/1999), η δε Ολομέλεια, στην οποία εισηγητές ήταν ο κ. **Χ. Κεφάλιας** και ο κ. **Ν. Γιατράκος**, απεδέχθη την πρόταση της Εκτελεστικής Επιτροπής, η οποία έτσι πήρε την μορφή της ακόλουθης ΓΝΩΜΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Η προσπάθεια ανάπτυξης περιφερειακού κοινωνικού διαλόγου στην Ελλάδα ξεκίνησε σπερματικά μετά την μεταπολίτευση. Υπήρξαν πολλές συζητήσεις επί του θέματος, καθώς και προσπάθειες υλοποίησής τους. Τα όργανα που θεσμοθετήθηκαν τελικά, δοκιμάστηκαν στον εμπειρικό κόσμο των τοπικών κοινωνιών και του ευρύτερου πολιτικού συστήματος και καταγράφηκαν ως εμπειρίες που, παρά τις αντιξοότητες της εποχής, ενέγραφαν υποθήκη για το μέλλον.

Πράγματι, στις αρχές της δεκαετίας που διανύουμε, η συζήτηση για τον περιφερειακό κοινωνικό διάλογο αναθερμάνθηκε. Σε τούτο συνετέλεσε το θετικό κλίμα της εποχής, ιδιαίτερα η θεσμοθέτηση του β' βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης και μιας σειράς σχημάτων εθνικού κοινωνικού διαλόγου, με αποκορύφωμα την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή το 1994. Έτσι τον ίδιο χρόνο συστήθηκαν με το νόμο 2218/1994 Νομαρχιακές Οικονομικές και Κοινωνικές Επιτροπές (Ν.Ο.Κ.Ε.), ως γνωμοδοτικά όργανα στο πλαίσιο του θεσμού

της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, που αποτελεί δεύτερη βαθμίδα των ΟΤΑ.

Στην εφαρμογή τους οι Ν.Ο.Κ.Ε., παρά την φιλότιμη προσπάθεια μεμονωμένων νομών, παρουσίασαν ορισμένες δυσλειτουργίες. Αυτές καταγράφηκαν σε δύο Συναντήσεις (17/5/1997 και 27/6/98) που έγιναν με πρωτοβουλία της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και στις οποίες παρέστησαν οι κορυφαίοι εκπρόσωποι αυτών των οργάνων. Με την ευκαιρία αυτή αναζωπυρώθηκε το ενδιαφέρον για την προώθηση του περιφερειακού κοινωνικού διαλόγου στην Ελλάδα και εκφράστηκε η βούληση να διερευνηθούν οι προϋποθέσεις που θα επιτρέψουν την αποτελεσματικότερη λειτουργία των εν λόγω οργάνων στο μέλλον.

Η Ο.Κ.Ε., στην παρούσα Γνώμη, έρχεται να τοποθετηθεί επί του ζητήματος, ανταποκρινόμενη σ' ένα ευρέως διατυπωμένο αίτημα, και αναλογιζόμενη τον ρόλο της ως εθνικό όργανο κοινωνικού διαλόγου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Οι θεσμοί κοινωνικού διαλόγου είναι συστατικό στοιχείο του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Προτύπου, όπως αυτό διαμορφώθηκε ιδιαίτερα στην μεταπολεμική περίοδο. Οι θεσμοί αυτοί γνώρισαν άνθιση κατά την χρυσή εποχή του Προτύπου αυτού, δηλαδή κυρίως στις τρεις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες, οργανώθηκαν δε κατά κύριο λόγο στη βάση ενός εθνικού κοινωνικού διαλόγου με το κλασικό τριμερές σχήμα διαβούλευσης και συνεννόησης των κοινωνικών εταίρων, με άλλα λόγια του κράτους, της εργοδοσίας και της εργασίας. Ανάλογα με τις συγκεκριμένες εθνικές παραδόσεις δημιουργήθηκαν και διάφορες παραλλαγές αυτού του σχήματος, για παράδειγμα με τη διεύρυνση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων, ή με την διαφοροποίηση σε ότι αφορά την οργανωτική θέση του κράτους ως κοινωνικού συνομιλητή. Η έννοια δε του κοινωνικού διαλόγου διευρύνθηκε αρκετά ώστε να καλύπτει μια σωρεία πρακτικών, περικλείοντας, παραδείγματος χάριν, ακόμα και τις παραδοσιακές συλλογικές διαπραγματεύσεις μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων.

2. Ανεξάρτητα πάντως από την εννοιολογική και οργανωτική ποικιλία των θεσμών κοινωνικού διαλόγου, στην κλασική τους εκδοχή οι θεσμοί αυτοί συνδυάστηκαν με ορισμένες σταθερές, όπως: η επιδίωξη εξομάλυνσης των ενδεχόμενων οικονομικών κρίσεων, η θεσμοθετημένη σχέση ανάμεσα στους κοινωνικούς εταίρους, η κατά το δυνατόν συναινετική διαχείριση οικονομικών και κοινωνικών θεμάτων, η γόνιμη επαφή και ανταλλαγή πληροφοριών και ειδικών γνώσεων απαραίτητων για τη διαχείρι-

ση του σύγχρονου κράτους και της οικονομίας, ο εθνικός προγραμματισμός και ο συντονισμός διαφορετικών και συχνά συγκρουόμενων μέσων και σκοπών πολιτικής, η κινητοποίηση της κοινωνίας των πολιτών, η συμμετοχή στις αποφάσεις της εξουσίας, ή ακόμα, κατ' ελάχιστο λόγο, η συνεισφορά σε μια παιδαγωγική του διαλόγου και αποφυγής των άσκοπων κοινωνικών συγκρούσεων.

3. Με βάση αυτά τα δεδομένα, η οργάνωση του κοινωνικού διαλόγου έγινε στην Ευρώπη κυρίως σε εθνικό επίπεδο. Με την προώθηση δε του μεγάλου σχεδίου της εποχής μας, δηλαδή της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, θεσμοί κοινωνικού διαλόγου οργανώθηκαν και σε υπερεθνικό επίπεδο με κύριο θεσμικό σχήμα την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και αργότερα με ρυθμίσεις για συλλογικές διαπραγματεύσεις σε πανευρωπαϊκό επίπεδο (Συνθήκη του Μάαστριχτ). Το σχήμα μάλιστα της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής- εκπρόσωποι φορέων οργανωμένοι σε τρεις ομάδες και συμμετέχοντες στο ίδιο συμβούλιο, χωρίς απαραίτητα την άμεση παρουσία του κρατικού εταίρου, και με γνωμοδοτικό ρόλο- επεκτάθηκε και σε εθνικό επίπεδο, σε χώρες όπου δεν λειτουργούσαν τέτοια σχήματα. Χαρακτηριστικό τέτοιο παράδειγμα είναι η υιοθέτηση από την χώρα μας αυτού του προτύπου το 1994. (Νόμος 2232/1994).

4. Εν τω μεταξύ σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, σημειώνονταν μια γόνιμη σύζευξη των εκ των ων ουκ άνευ στόχων, λιγότερο κράτος, ελεύθερη οικονομία, ευε-

λιξίες στις αγορές, δημοσιονομική περιστολή και σύγκλιση προς την κατεύθυνση της ενιαίας αγοράς και της ΟΝΕ, με ορισμένα μέσα αντλημένα από το παραδοσιακό κοινωνικό πρότυπο: διαβούλευση, συναίνεση, διάλογος, προγραμματισμός κόστους και κερδών. Έτσι οι παραπάνω στρατηγικές νομιμοποιήθηκαν περισσότερο, κατ' επέκταση και ο κοινωνικός διάλογος.

5. Αλλά ο κοινωνικός διάλογος δεν εύρισκε μια ανανεωμένη θεμελίωση μόνο σ' αυτές τις εξελίξεις. Καθώς η συνεχής και επιταχυνόμενη ενοποίηση της Ευρώπης παραλληλιζόταν με μια αντίστοιχη κίνηση προς την κατεύθυνση της περιφέρειας και του τοπικού, τόσο για λόγους που σχετίζονται με το διανεμητικό-αναπτυξιακό πρόγραμμα της Κοινότητας, ιδίως σε σχέση με τα λιγότερο ανεπτυγμένα κράτη-μέλη, όσο και με τις διορθωτικές παρεμβάσεις στον τομέα του δημοκρατικού ελλείμματος και της αρχής της ομοσπονδιοποίησης (επικουρικότητας), αναδείχθηκε έντονα η ιδέα του περιφερειακού-τοπικού κοινωνικού διαλόγου.

6. Στο παρελθόν οι θεσμοί περιφερειακού κοινωνικού διαλόγου είχαν δοκιμαστεί, στις περισσότερες περιπτώσεις, μάλλον πειραματικά, και συχνά με αμφίβολα αποτελέσματα. Αλλά, ακόμα και σήμερα λίγες ευρωπαϊκές χώρες δείχνουν να τους εμπιστεύονται σημαντικό ρόλο. Ωστόσο, η προοπτική που ανοίγεται σ' αυτούς τους θεσμούς με την διάδοση νέων πρακτικών και εννοιών, για παράδειγμα αυτών που αποσκοπούν σε τοπικές παρεμβάσεις και μέτρα για την ανεργία και την "ολοκληρωμένη" ανάπτυξη, αφήνουν ελπίδες για το μέλλον.

7. Η Ελλάδα, παρακολουθώντας τους διεθνείς προβληματισμούς, πειραματίστηκε ήδη μετά την μεταπολίτευση με διάφορα σχήματα κοινωνικού διαλόγου με βασικό πρότυπο το εθνικό οικονομικό και κοινωνικό συμβούλιο (ΣΚΟΠ, ΕΣΑΠ). Στη συνέχεια, κάτω από την ευρέως αποδεκτή ανάγκη της προώθησης της αποκέντρωσης, τόσο σε επίπεδο οικονομικού τομέα, όσο και σε περιφερειακό-τοπικό, εισήχθησαν ορισμένοι θεσμοί υπό-εθνικού κοινωνικού διαλόγου, όπως τα Ανώτατα Συμβούλια Κοινωνικού Ελέγχου, σε κρατικές ΔΕΚΟ, ορισμένες επιτροπές στον αγροτικό τομέα και, σε τοπικό επίπεδο, τα νομαρχιακά συμβούλια, με συμμετοχή εκπροσώπων οικονομικών συμφερόντων, καθώς και ορισμένα συμβούλια βάσης (λαϊκής συμμετοχής) υπό τους Δήμους. Οι θεσμοί αυτοί, παρ' όλο που δεν απέδωσαν στη συγκεκριμένη συγκυρία, συνιστούν ιστορικά προηγούμενα άξια μνείας, στο βαθμό που η εφαρμογή τους και οι αδυναμίες τους μπορούν να φωτίσουν τις πολιτικές και οικονομικές αναγκαίες και ικανές συνθήκες για να λειτουργήσουν με επιτυχία ανάλογοι θεσμοί στην χώρα μας στο μέλλον.

8. Καθώς οι συνθήκες μεταβάλλονται, εν μέρει τουλάχιστον, με το πέρασμα του χρόνου και με την μεγαλύτερη ενσωμάτωση της χώρας στο διεθνές και ευρωπαϊκό σύστημα καταμερισμού εργασίας, βλέπουμε πράγματι να αναπτύσσονται με μεγαλύτερη επιτυχία οι θεσμοί κοινωνικού διαλόγου, τουλάχιστον σε εθνικό επίπεδο. Η σημαντική αυτονόμηση του συστήματος των συλλογικών διαπραγματεύσεων και της διαιτησίας των συλλογικών εργατικών διαφορών, καθώς και η ίδρυση της εθνικής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σηματοδοτούν αυτή την πορεία. Την ί-

δια εποχή (1994), και ενώ τα από μακρού σχέδια για υλοποίηση του δεύτερου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν ευοδώσει, ρυθμίζεται και η ανάπτυξη νομαρχιακών Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών.

9. Οι νομαρχιακές Ο.Κ.Ε. συνιστούν στη χώρα μας ένα παράδειγμα περιφερειακού κοινωνικού διαλόγου, που έρχεται να συναντήσει τους σχετικούς διεθνείς και εγχώριους προβληματισμούς για την αναγκαιότητα και χρησιμότητα τέτοιων θεσμών. Η ίδρυση βέβαια των Ν.Ο.Κ.Ε. είναι νωπή και τα “πεπραγμένα” τους ολίγα. Αυτό φάνηκε και στις δύο Συναντήσεις της εθνικής Ο.Κ.Ε. με τους κορυφαίους εκπροσώπους των νομαρχιακών αυτών οργάνων.

Διατυπώθηκαν αρκετοί προβληματισμοί για το μέλλον τους.

10. Στη συνέχεια, τίθενται υπό εξέταση τα ζητήματα της παρελθούσας εμπειρίας, διεθνούς και εσωτερικής, των ανάλογων θεσμών, ώστε η σημερινή έκφρασή τους να ενταχθεί σε μια συνολικότερη προοπτική. Ακολούθως εξετάζεται το νομικό πλαίσιο σύστασης και λειτουργίας των Ν.Ο.Κ.Ε., καθώς και τα αποτελέσματα της δράσης τους, όπως προκύπτουν από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους, των οποίων η συμβολή στην Γνώμη της Ο.Κ.Ε. είναι ανεκτίμητη. Τέλος, προτείνονται μέτρα, που μπορούν να συμβάλουν στην κατά το δυνατόν ευδόκιμη λειτουργία των οργάνων αυτών περιφερειακού κοινωνικού διαλόγου.

Α. ΔΙΕΘΝΗΣ-ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ

1. Οι Ν.Ο.Κ.Ε. ως θεσμός εντάσσονται σε μια γενικότερη πολιτική φιλοσοφία η οποία διαπνέεται από τις αρχές της ενιοποίησης-εξορθολογισμού, αλλά και αποκέντρωσης αφενός δημοκρατικής (τοπική αυτοδιοίκηση), αφετέρου κοινωνικής (σε κοινωνικούς και ιδιωτικούς φορείς).

2. Από την φιλοσοφία αυτή πηγάζει μια βασική πολιτική στρατηγική που προβάλλεται στην Ευρώπη τις τελευταίες δύο περίπου δεκαετίες για την αντιμετώπιση της οικονομικής και πολιτικής κρίσης. Η στρατηγική αυτή βασίζεται στην αποκέντρωση σε κοινωνικούς, τοπικούς και ιδιωτικούς φορείς με συναινετικό τρόπο στα πλαίσια ενός εθνικού προγραμματισμού, χωρίς όμως το κράτος να χάνει τον έλεγχό του. Τούτο διαπνέεται από τις αρχές της δημοκρατικής συμμετοχής, αλλά και από την ανάγκη να υπάρξει αποσυμφόρηση της κεντρικής διοίκησης από ορισμένες σημαντικές λειτουργίες, όπως π.χ. η εκτέλεση μέρους της πολιτικής απασχόλησης, η διευθέτηση τοπικών αναπτυξιακών ζητημάτων, ορισμένες προνοιακές λειτουργίες κλπ. Το κράτος λοιπόν θέλει να είναι πιο ευέλικτο και απαλλαγμένο από ορισμένα κοινωνικά ζητήματα και ζητήματα τρέχουσας διαχείρισης, μεταλασσόμενο σε “κράτος-στρατηγείο”.

3. Ειδικότερα, από την δεκαετία του 1980 σε αρκετές χώρες της Ευρώπης ανέκυψαν ορισμένοι προβληματισμοί που αφορούσαν, μεταξύ άλλων: το συγκεντρωτικό, αναποτελεσματικό, πελατειακό και δημοσιονομικά βεβαρημένο κράτος,

την συγκέντρωση της βιομηχανίας σε “βαριές”, μαζικές και χωροταξικά συγκεντρωτικές μονάδες σε μια εποχή που άλλαζε προς την κατεύθυνση των ευέλικτων και αποκεντρωμένων μονάδων (στα πρότυπα της just in time παραγωγής και υπηρεσιών), την επιβάρυνση του περιβάλλοντος, την ερήμωση της υπαίθρου και την ασφυξία και “ατροφικότητα” της κοινωνίας των πολιτών και την ανάγκη κινητοποίησής της.

4. Από πλευράς διεθνών πειραματισμών με τοπικούς θεσμούς που εντάσσονται στην παραπάνω στρατηγική μπορούμε να αναφέρουμε εδώ ορισμένα παραδείγματα, πού αναλύονται περισσότερο στο Παράρτημα 2. Ετσι στη Νορβηγία ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 λειτουργούσαν τοπικά (“βιομηχανικά”) συμβούλια που απαρτιζόνταν από εκπροσώπους των περιφερειακών κλάδων του Συνδέσμου των Βιομηχάνων και των εργατικών συνδικάτων και δρούσαν ως συμβουλευτικός μηχανισμός ενός κρατικού “βιομηχανικού συμβούλου”. Στη Γαλλία την ίδια εποχή συναντάται μια απόπειρα διευθέτησης των συγκρουόμενων αιτημάτων των τότε εμφανιζόμενων μεγάλων supermarkets και των μικροεμπόρων: με το νόμο Royer δημιουργήθηκαν σε νομαρχιακό επίπεδο σχετικές επιτροπές (CDUC) αποτελούμενες κατά 50% από εκπροσώπους συνδικαλιστικών φορέων, κατά 25% από εκπροσώπους της τοπικής αυτοδιοίκησης και κατά 25% από εκπροσώπους των καταναλωτών. Σήμερα στη Γαλλία λειτουργούν εκ νέου θεσμοί περιφερειακού κοινωνικού διαλόγου ως περιφερειακά οικονομικά και κοινωνικά συμβούλια, σε 28 περιφέρειες. Εκτός από την Γαλλία, οικονομικά και κοινωνικά συμβού-

λια σε κατώτερο του εθνικού επιπέδου στον χώρο της κοινοτικής Ευρώπης υπάρχουν σήμερα στην Ισπανία (16 τον αριθμό) το Βέλγιο και την Ολλανδία.

5. Η άσκηση πολιτικής σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο ευνοείται ως γνωστόν και από την Ε.Ε. Πρόσφατα δε έχει προταθεί από την Ε.Ε. (μέσω της Διακήρυξης του Κόρκ και της ΑΤΖΕΝΤΑ 2000) το πρότυπο της ολοκληρωμένης αγροτικής ανάπτυξης, το οποίο βασίζεται στις εταιρικές σχέσεις τοπικής εξουσίας και κοινωνικών (και ιδιωτικών) τοπικών φορέων. Σχετικό είναι και το μοντέλο των τοπικών συμφώνων απασχόλησης. Βέβαια, τα πρότυπα αυτά, τα οποία εδράζονται σε εθνικές εμπειρίες (κυρίως του ευρωπαϊκού Βορρά) δεν έχουν την έννοια της επιβολής ενός προκατασκευασμένου μοντέλου (blueprint) σε όλες τις περιφέρειες της Ευρώπης αδιακρίτως. Τα κοινοτικά κείμενα είναι σαφή ως προς αυτό. Πάντως η παρότρυνση για δημιουργία εταιρικών σχημάτων σε τοπικό επίπεδο έχει αναδειχθεί πλέον σε πάγια αρχή των διαρθρωτικών παρεμβάσεων της Κοινότητας. Μάλιστα ο Κανονισμός της (ΕΟΚ) αρ. 2081/93 (άρθρο 4, παρ. 1) διατυπώνει για πρώτη φορά σαφώς την επιδίωξη για εμπλοκή των τοπικών κοινωνικών εταίρων σ' αυτά τα σχήματα: "Η κοινοτική δράση θεωρείται ως συμπλήρωμα ή συμβολή στις αντίστοιχες δράσεις των κρατών-μελών. Αυτό επιτυγχάνεται με τη στενή συνεργασία ανάμεσα στην Επιτροπή, το ενδιαφερόμενο κράτος-μέλος και τις αρμόδιες αρχές και οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων (στα πλαίσια των διαδικασιών που παρέχονται από τους θεσμικούς κανόνες και την πρακτική κάθε κράτους-μέλους) των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, που ορίζονται από το κράτος-μέλος σε εθνικό, περιφερειακό, τοπικό ή άλλο επίπεδο. Όλα τα μέρη αποτελούν εταίρους κατά την επιδίωξη ενός κοινού στόχου. Η συνερ-

γασία αυτή καλείται στο εξής "εταιρική σχέση". Η εταιρική σχέση καλύπτει την προετοιμασία, τη χρηματοδότηση, την εκ των προτέρων εκτίμηση, την παρακολούθηση και την εκ των υστέρων αξιολόγηση των ενεργειών. Η εταιρική σχέση οργανώνεται με πλήρη τήρηση των αντίστοιχων θεσμικών, νομικών και δημοσιονομικών αρμοδιοτήτων καθενός των εταίρων".

6. Ο κοινωνικός διάλογος σε εθνικό επίπεδο έχει δοκιμαστεί σε χώρες της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης κυρίως και έχει συσχετιστεί στο παρελθόν με θετική συμβολή στην εξομάλυνση των διαταραχών της οικονομίας. Ωστόσο, δεν φαίνεται ότι αποδίδει σε όλες τις χώρες και όλες τις εποχές. Διάφορες μελέτες έχουν αναδείξει τις προϋποθέσεις βιωσιμότητάς του. Σύμφωνα μ' αυτές, αρνητικοί παράγοντες θεωρούνται ο έντονος κομματικός ανταγωνισμός και η μη αυτονομία των θεσμών, η προϋπαρξη συγκρουσιακών, πελατειακών κλπ. παραδόσεων, ο συγκεντρωτισμός της βιομηχανίας και του συνδικαλιστικού κινήματος, κ.ά. Αντίθετα διαδραματίζουν θετικό ρόλο προϋπάρχουσες παραδόσεις που βασίζονται στο κτίσιμο των θεσμών από "τα κάτω" (bottom up approach), στις φύσει αποκεντρικές τάσεις και σε πρακτικές τριμερούς διαβούλευσης σε τοπικό επίπεδο. Οι προβληματισμοί αυτοί αφορούν και τον κοινωνικό διάλογο σε περιφερειακό επίπεδο. Αν και δεν είναι δυνατόν να αποτιμηθεί εύκολα η εμπειρία των διαφόρων χωρών, στις οποίες αναφερθήκαμε, είναι ενδεικτικό ότι στην περίπτωση της Γαλλίας η λειτουργία τοπικών θεσμών κοινωνικής συνεννόησης δεν ήταν πάντα ικανοποιητική. Ιδιαίτερα στη δεκαετία του 1980 οι εν γένει αποκεντρικές μεταρρυθμίσεις αντιμετώπισαν τα εξής προβλήματα: αντίσταση της κεντρικής και νομαρχιακής διοίκησης ως προς την παραχώρηση αρμοδιοτήτων, κομματικοί ανταγωνισμοί, άνισα αποτελέσματα

από νομό σε νομό, μετάθεση των πελατειακών σχέσεων σε νέο επίπεδο, μη διάχυση των διαβουλεύσεων και αποφάσεων στις τοπικές κοινωνίες κλπ. Μακροπρόθεσμα πάντως φάνηκε να δημιουργείται μια αναζωογόνηση των τοπικών κοινωνιών, κυρίως με τον πολλαπλασιασμό εθελοντικών ενώσεων και σωματείων, ιδιαίτερα από την στιγμή που μεταβιβάστηκαν στην Τοπική Αυτοδιοίκηση ουσιαστικές αρμοδιότητες. Από την άλλη πλευρά, ακόμα και όταν έχουμε ιδιαίτερα επιτυχή παραδείγματα λειτουργίας περιφερειακών θεσμών κοινωνικού διαλόγου, είναι σημαντικό να μην αγνοείται η φύση του πολιτικού συστήματος και οι άλλοι παράγοντες που σχετίζονται με εθνικά συστήματα κοινωνικού διαλόγου. Οι παράγοντες αυτοί παίζουν σημαντικό ρόλο στην επιτυχία ή αποτυχία των εν λόγω θεσμών. Η ομοσπονδιακή και πολυεθνική δομή του Βελγίου, για παράδειγμα, υπο-

δεικνύει την ύπαρξη ιδιαίτερης αυτονομίας και μεγάλης-ομόσπονδης κλίμακας- εμβέλειας των εκεί συμβουλίων, ώστε να επέχουν θέση οργάνων οιοσεί εθνικού κοινωνικού διαλόγου. Ετσι από αυτή την άποψη εξηγούνται και οι σημαντικές αρμοδιότητες και προσδοκίες με τις οποίες έχουν περιβληθεί, που φυσικά δεν αναμένονται σε άλλου τύπου πολιτικά συστήματα και εθνικές παραδόσεις. Κατά τον ίδιο τρόπο, δεν είναι εύκολο να αντιγραφεί απόλυτα το παράδειγμα της Ολλανδίας, με την παράδοση που έχει αυτή η χώρα σε ποικιλομορφία θρησκευτικών-πολιτιστικών ομάδων, ανεκτικότητα και εθελοντισμό. Ωστόσο, αυτό δεν αποκλείει την, τηρουμένων των αναλογιών, προσπάθεια υιοθέτησης του παραδείγματος της επιλογής και εθελοντισμού, ακόμα και σε χώρες που έχουν εθιστεί στην εκ των άνω ρύθμιση.

Β. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

1. Μετά την μεταπολίτευση οι ελληνικές κυβερνήσεις προσπάθησαν να εισαγάγουν, μεταξύ άλλων, και τη στρατηγική της αποκέντρωσης αρμοδιοτήτων σε κοινωνικο-οικονομικούς φορείς. Στη λογική της υπήρχαν οι προβληματισμοί που είχαν αναπτυχθεί σε άλλες χώρες, όπως η Γαλλία, η Ισπανία ή η Πορτογαλία. Έτσι διατυπώθηκε η κριτική κατά του συγκεντρωτικού κράτους με όλα τα συμπαρομαρτούντα (βλ. παραπάνω) και αναδείχτηκε (και εδώ) η ιδέα της απεμπλοκής του κράτους από τοπικά και διάφορα άλλα κοινωνικά αιτήματα. Το κράτος θα ασκούσε την υψηλή εποπτεία της εθνικής ανάπτυξης, αλλά η εξειδίκευση και εκτέλεσή της στα πλαίσια ενός “δημοκρατικού προγραμματισμού” θα ήταν έργο των τοπικών παραγωγικών δυνάμεων και της Τοπική Αυτοδιοίκηση.

2. Τα Νομαρχιακά Συμβούλια (Ν.Σ.) που εισήχθησαν με τον νόμο 1235/1982, που είχαν και αποφασιστικές αρμοδιότητες (δηλ. την “κατάρτιση και τροποποίηση... των νομαρχιακών προγραμμάτων δημοσίων επενδύσεων) και συντίθεντο από τοπικούς και συνδικαλιστικούς φορείς, αποτέλεσαν την πρώτη και κύρια παρέμβαση-υλοποίηση αυτών των αρχών. Κατά γενική ομολογία αυτά τα Ν.Σ. δεν πέτυχαν τους στόχους τους. Εκτός από τις παρεμβάσεις του Νομάρχη, ο οποίος είχε και εκ του Νόμου ευρεία διακριτική ευχέρεια, π.χ. στο ποιες κοινωνικές οργανώσεις θα συμμετείχαν και ποιες όχι, εκτός από νομότυπες μεθόδους παρακώλυσης της λειτουργίας τους, που σημειωτέον απαντώ-

νται σε πολλά συλλογικά γνωμοδοτικά σώματα στην Ελλάδα, αναπτύχθηκαν και άλλες πρακτικές που επιβεβαιώνουν την άποψη περί ανάγκης ύπαρξης κατάλληλης πολιτικής κουλτούρας, που χωρίς αυτήν αποδυναμώνονται οι όποιοι θεσμοί εισάγονται. Έτσι τα Ν.Σ. παρουσίασαν άνισα αποτελέσματα από περιοχή σε περιοχή, απουσίασε η ορθολογική αξιοποίηση των τοπικών αναπτυξιακών δυνατοτήτων, ενώ η επιδιωκόμενη σύνθεση αιτημάτων έμεινε στα χαρτιά, διότι οι εξωθεσμικές τακτικές υπερκέρασαν τις τυπικές θεσμικές διαδικασίες (όπως συχνά συμβαίνει και αλλού). Φυσικά ανέκυψαν και οι γνωστές αμφισβητήσεις γύρω από το ζήτημα της αντιπροσωπευτικότητας των εκπροσώπων των φορέων.

3. Στη συνέχεια ο νόμος 1622/1986 προσπάθησε να απαλύνει τα προβλήματα αυτά, περιορίζοντας τη συμμετοχή των φορέων στο 30% περίπου των μελών του Ν.Σ. Αλλά ο νόμος αυτός έμεινε ανεφάρμοστος και πέρασαν αρκετά χρόνια μέχρις ότου εισαχθεί η ουσιαστική (αιρετή) νομαρχιακή αυτοδιοίκηση.

4. Όλες οι προσπάθειες αυτές έγιναν αντικείμενο ιδιαίτερης επεξεργασίας στις αρχές της δεκαετίας του 1990, αλλά οι βασικές αρχές δεν αμφισβητήθηκαν. Η ιδέα του κοινωνικού διαλόγου σε εθνικό και τοπικό επίπεδο επανήλθε μέσα από την εθνική Ο.Κ.Ε., τον Ο.ΜΕ.Δ, κ.λπ. ορισμένους πειραματισμούς με περιφερειακά συμβούλια και τέλος τις Ν.Ο.Κ.Ε.

Γ. ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΝΟΚΕ

1. Οι Ν.Ο.Κ.Ε. συστήθηκαν με το νόμο 2218/1994 “Ίδρυση νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, τροποποίηση διατάξεων για την πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση και την περιφέρεια και άλλες διατάξεις”, ως γνωμοδοτικό όργανο στο πλαίσιο του θεσμού της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, που αποτελεί δεύτερη βαθμίδα των Ο.Τ.Α.

2. Το άρθρο 4 παρ. 5.6.7. του ν. 2218/1994 που αφορά τις Ν.Ο.Κ.Ε. έχει ως εξής:

Άρθρο 4 παρ.5

Σε κάθε Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση λειτουργεί ως γνωμοδοτικό όργανο Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (Ο.Κ.Ε.), που συγκροτείται από εκπροσώπους:

- α. Της Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων.
- β. Των οργανώσεων εργοδοτών και εργαζομένων.
- γ. Των Επιμελητηρίων και των επιστημονικών οργανώσεων.
- δ. Των συνεταιριστικών οργανώσεων.
- ε. Των εργαζομένων στην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση.

Άρθρο 4 παρ. 6 (Αρμοδιότητα)

Η Νομαρχιακή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή:

α. Γνωμοδοτεί στο νομαρχιακό συμβούλιο για το μεσοχρόνιο και το ετήσιο νομαρχιακό αναπτυξιακό πρόγραμμα.

β. Εξετάζει τα προβλήματα και τις αναπτυξιακές δυνατότητες του νομού και διατυπώνει γνώμη για την επίλυση των προβλημάτων και την αξιοποίηση των δυνατοτήτων αυτών.

γ. Μελετά θέματα σχετικά με την ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης και διατυπώνει γνώμη για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων.

δ. Διατυπώνει γνώμη στα θέματα που παραπέμπονται σε αυτήν για γνωμοδότηση από το νομαρχιακό συμβούλιο.

Άρθρο 4 παρ. 7

Με π.δ. που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών ορίζονται τα θέματα εκπροσώπησης των οργανώσεων της παρ. 5, της εκλογής και του χρόνου έναρξης και λήξης της θητείας τους, της ανακλήσεως ή αντικαταστάσεώς τους, της συγκρότησης σε σώμα και της λειτουργίας της επιτροπής, της αποζημιώσεως των μελών της για τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για τη λειτουργία της.

3. Στο πλαίσιο του παραπάνω νόμου έχει εκδοθεί το π.δ. 57/95, το οποίο αναφέρεται στη συγκρότηση και λειτουργία των Ν.Ο.Κ.Ε. (βλ. Παράρτημα 1).

Δ. ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΝΟΚΕ

1. Από την μέχρι τώρα εμπειρία της λειτουργίας των Ν.Ο.Κ.Ε., όπως μάλιστα αποτυπώθηκε σε δύο Συναντήσεις εκπροσώπων τους με την εθνική Ο.Κ.Ε. (17/5/1997 και 27/6/98), προέκυψε ότι οι Ν.Ο.Κ.Ε. έχουν επιδείξει μέχρι στιγμής μάλλον πενιχρά αποτελέσματα. Τηρουμένων των αναλογιών, παρατηρείται αναπαραγωγή των ίδιων περίπου φαινομένων που εμφανίστηκαν στην δεκαετία του 1980 (και όχι μόνο στην Ελλάδα).

2. Ο θεσμός των Ν.Ο.Κ.Ε. βρίσκεται ακόμα σε εμβρυακή κατάσταση. Μετά από μεγάλη καθυστέρηση, σήμερα τυπικά έχουν συγκροτηθεί 50 Ν.Ο.Κ.Ε. σε αντίστοιχους νομούς της χώρας*. Ομως από αυτές πολύ λίγες λειτουργούν ουσιαστικά. Αυτό οφείλεται στο ότι ο ρόλος τους δεν είναι απόλυτα ξεκάθαρος τόσο για τις Νομαρχίες όσο και για τους ίδιους τους φορείς που καλούνται να ορίσουν εκπροσώπους σε αυτές. Ο ίδιος ο θεσμός είναι σχετικά άγνωστος, και έτσι αρκετοί φορείς εκδηλώνουν απροθυμία στο να εκλέξουν τους εκπροσώπους τους, οι οποίοι συχνά διορίζονται από τα Δ.Σ. Είναι χαρακτηριστικό ότι η συγκρότηση κάποιων Ν.Ο.Κ.Ε. επισπεύτηκε ενόψει της διοργάνωσης της συνάντησης με την εθνική Ο.Κ.Ε. Η σύγκυση ως προς το ρόλο και τις αρμοδιότητές τους, και ο φόβος ότι η δραστηριότητά τους θα επικαλύψει αυτήν των Νομαρχιακών Συμβουλίων, ερμηνεύουν σε αρκετά μεγάλο βαθμό ένα φαινόμενο δυσπιστίας ή και υπονόμευσης από ορισμένες Νομαρ-

χιακές Αυτοδιοικήσεις. Η σύγκυση και η δυσπιστία αυτή είναι προδήλως εμφανής στις τοποθετήσεις που έγιναν, όχι μόνον από προέδρους των Ν.Ο.Κ.Ε., αλλά και από προέδρους των ίδιων των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων στις δύο προαναφερόμενες Συναντήσεις. Οι απόψεις που διατυπώθηκαν κινούνταν από το ένα άκρο (χάραξη πολιτικής από τις Ν.Ο.Κ.Ε.) στο άλλο (να λειτουργήσουν οι Ν.Ο.Κ.Ε. ως εν γένει μελετητικά κέντρα, χωρίς οποιεσδήποτε δεσμεύσεις).

3. Οι δυσκολίες που παρατηρούνται στην επαφή με τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις εκφράζονται και στην αποσπασματική συνεργασία των Ν.Ο.Κ.Ε. με τα Νομαρχιακά Συμβούλια. Στην πράξη αυτές, είτε δεν καλούνται καθόλου να παραστούν και να εκφέρουν γνώμη στις συνεδριάσεις των Νομαρχιακών Συμβουλίων, είτε καλούνται σε ορισμένες, χωρίς όμως οι απόψεις τους να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη.

4. Έχει αναφερθεί από αρκετούς εκπροσώπους Ν.Ο.Κ.Ε. ότι υπάρχουν πολλά υλικά, διοικητικά και οργανωτικά προβλήματα λειτουργίας του θεσμού που συνοψίζονται στην έλλειψη χώρων στέγασης, στην έλλειψη οικονομικών πόρων, στην απουσία γραμματειακής και τεχνοκρατικής υποστήριξης και υποδομής, έτσι ώστε να καθίσταται δυσχερής έως αδύνατη η διεκπεραίωση του έργου τους.

* Δεν έχουν ακόμα συγκροτηθεί Ν.Ο.Κ.Ε. στους νομούς Αργολίδος, Ευρυτανίας, Λακωνίας, Πέλλης και Χίου.

5. Δεν προβλέπεται αποζημίωση για τα μέλη των Ν.Ο.Κ.Ε., πράγμα που, σε συνδυασμό με την μη ουσιαστικοποίηση του ρόλου τους, λειτουργεί ως αντικίνητρο για τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις. Ορισμένοι εκπρόσωποι εμφανίστηκαν μόνο στην εκλογή Προεδρείου και μετά απείχαν.

6. Σημειώνεται έλλειψη νομιμοποίησης από τις τοπικές κοινωνίες λόγω καχυποψίας προς τα συλλογικά σώματα (συχνά τα παρομοιάζουν με τα παλιά νομαρχιακά συμβούλια). Συνακόλουθα υπάρχει η πεποίθηση πως οι πραγματικές αποφάσεις λαμβάνονται στο επίπεδο των διαπροσωπικών/πελατειακών σχέσεων και στη βάση της πολιτικής και οικονομικής ισχύος (ο νομάρχης ούτως η άλλως συμβουλευεται άτυπα τους προέδρους των τοπικών φορέων, σύμφωνα με άποψη κάποιου προέδρου Ν.Ο.Κ.Ε.). Το γεγονός αυτό υποδηλώνει ότι ο ρόλος των Ν.Ο.Κ.Ε., ως θεσμών κοινωνικού διαλόγου μεταξύ των κοινωνικών εταίρων και παραγόντων σε τοπικό επίπεδο, δεν έχει καν συνειδητοποιηθεί από τους εμπλεκόμενους φορείς. Αυτοί συχνά ταυτίζουν την Ν.Ο.Κ.Ε. με την παραδοσιακή “συνδικαλιστική” διαβούλευση και διεκδίκηση.

7. Επισημαίνονται ορισμένες σημαντικές ελλείψεις στο νομικό πλαίσιο (π.χ. σύγκληση μελών μόνο τρεις φορές το χρόνο, έλλειψη πρόβλεψης για πόρους και υποδομή, ανισομερής σύνθεση και αντιπροσωπευτικότητα, το προαιρετικό της παροχής γνώμης).

8. Σημειώνεται παραγκώνισή τους από τα όργανα του κράτους σε τοπι-

κό επίπεδο (όπως είχε συμβεί με τα παλιά Ν.Σ.).

9. Αναφέρεται κρίση νομιμοποίησης των εκπροσώπων (αιτιάσεις ότι εκφράζουν προσωπικές απόψεις).

10. Σε ορισμένες περιπτώσεις απαντώνται επιζήμιες πρακτικές τοπικού παραγοντισμού και τοπικισμού.

11. Υπάρχει έλλειψη επαρκούς διαφώτισης και ανάλυσης των αρχών και στόχων των Ν.Ο.Κ.Ε. (άρα ο θεσμός προσλαμβάνεται ως “ξένος” ως προς την ελληνική κουλτούρα, σύμφωνα π.χ. με την άποψη εκπροσώπου του νομού Αιτωλοακαρνανίας).

12. Αναπτύσσεται ανταγωνιστικότητα σε σχέση με κομματικούς παράγοντες.

13. Αναφέρεται ακόμα ως πρόσκομμα στην επιτυχή λειτουργία των Ν.Ο.Κ.Ε. η ύπαρξη, σε ορισμένες περιπτώσεις, άτυπης οικονομίας που ρυθμίζεται από εξωθεσμικούς παράγοντες, καθώς και με λάθρες πρακτικές.

14. Το ζήτημα της χρηματοδότησης θεωρείται κλειδί για την εν γένει υπόσταση και διοικητική αυτοτέλεια του θεσμού. Η παντελής έλλειψη πόρων καθιστά αδύνατη την υιοθέτηση οποιουδήποτε προγράμματος δράσης αλλά και την υλοποίηση των αρμοδιοτήτων που προβλέπει ο νόμος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Α. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι οι προσπάθειες υλοποίησης συστημάτων κοινωνικής συνεννόησης με δημοκρατικό προγραμματισμό και αποκέντρωση είναι θεμιτές και εντάσσονται σε μια διεθνή φιλοσοφία για την εξισορρόπηση των προβλημάτων που ανακύπτουν από τη μετάβαση σε μια σύγχρονη οικονομία και κοινωνία. Οι προσπάθειες αυτές είναι πολύ περισσότερο δικαιολογημένες σε κοινωνίες που διαθέτουν συνεργατικές παραδόσεις και “bottom up” πρακτικές. Σε κοινωνίες που έχουν μάθει να λειτουργούν διαφορετικά, οι προσπάθειες αυτές δεν είναι βέβαια καταδικασμένες, αν μη τι άλλο γιατί η παιδαγωγική σημασία ορισμένων θεσμικών καινοτομιών βοηθά την αλλαγή της παραδοσιακής κουλτούρας. Όμως η “κοινωνική μηχανική” του κράτους δεν πρέπει να είναι υπεραισιόδοξη. Η εισαγωγή ορισμένων ευρωπαϊκών θεσμών για παράδειγμα, χρειάζεται ένα κατάλληλο έδαφος και πάντως δεν είναι αυτοσκοπός.

2. Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι η μέχρι τώρα λειτουργία των Ν.Ο.Κ.Ε., όπως και προγενέστερων πειραμάτων αυτού του είδους σε ελληνικό έδαφος, μάλλον δικαιώνουν αυτές τις σκέψεις. Οι Ν.Ο.Κ.Ε. δεν λειτούργησαν γιατί δεν υπάρχει η εμπιστοσύνη και η νομιμοποίηση, και αυτό συναρτάται με τους τρόπους με τους οποίους έχουμε συνηθίσει να ασκούμε πολιτική στην Ελλάδα. Οι νέοι θεσμοί βέβαια, όπως είπαμε, έχουν και έναν παιδαγωγικό - διαπλαστικό χαρακτήρα. Πιθανώς οι Ν.Ο.Κ.Ε. να μπορέσουν να ανταποκριθούν σε αυτό το

ρόλο με το πέρασμα του χρόνου και με την σταδιακή αλλαγή των πολιτικών ηθών συνολικά.

3. Η εθνική Ο.Κ.Ε., προηγούμενα, στην προσπάθεια νομιμοποίησης και κατοχύρωσης των θεσμών κοινωνικού διαλόγου, θα μπορούσε να ενθαρρύνει ένα τέτοιο ρόλο και να αξιοποιήσει τα προϊόντα του (μελέτες κ.λπ.), αλλά αυτό δεν είναι απαραίτητο να σημαίνει την θεσμική διασύνδεση. Μπορεί να γίνει στη βάση διαβουλεύσεων και τυπικών συναντήσεων, ανταλλαγής πληροφοριών κ.ο.κ.

4. Σημαντικό είναι ότι χρειάζεται να γίνουν σαφείς οι κανόνες και οι προσδοκίες-και αυτό αποτελεί επίσης διάσταση του ζητήματος της νομιμοποίησης. Χρειάζεται να γίνει αντιληπτό ότι η δημιουργία ή επικύρωση τοπικών ελίτ δεν είναι το ίδιο με κινητοποίηση των τοπικών κοινωνιών. Από την άλλη πάντα υπάρχουν οι ιδεολόγοι της υποθέσεως και αυτοί δεν πρέπει να αφεθούν να απογοητευθούν.

5. Το ζήτημα της “νομιμοποίησης” των Ν.Ο.Κ.Ε. στις τοπικές κοινωνίες, πέρα από τον σαφή προσδιορισμό της “τυπικής” αρμοδιότητάς τους, είναι συνάρτηση της εν γένει δραστηριότητάς τους που μπορεί και πρέπει να υπαγορεύεται από συγκεκριμένες αρχές, ή να κινείται προς συγκεκριμένες κατευθύνσεις, όπως:

- έναρξη διαδικασιών διαρκούς διαλόγου για τα μεγάλα ζητήματα της τοπικής ανάπτυξης,

- σεβασμός της διαδικασίας και τα αποτελέσματα αυτού του εσωτερικού διαλόγου,
- σεβασμός στις τελικές αποφάσεις των θεσμοθετημένων και δημοκρατικά εκλεγμένων οργάνων της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης,
- ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας της Ν.Ο.Κ.Ε. με την τοπική κοινωνία,
- δράσεις ενημέρωσης της κοινής γνώμης με διοργάνωση εκδηλώσεων και έκδοση έντυπου υλικού,
- πρόκληση διαρκούς διαλόγου μεταξύ των κοινωνικών φορέων στη βάση κοινών προγραμματικών προβληματισμών και θέσεων,
- διοργάνωση εκδηλώσεων με θέματα που απασχολούν έντονα την κοινωνία μας όπως είναι για παράδειγμα τα ναρκωτικά,
- ανάδειξη και προβολή του ρόλου των τοπικών κοινωνιών στην πορεία της συνολικής ανάπτυξης της χώρας.

6. Προς την κατεύθυνση αυτή η Ο.Κ.Ε. πιστεύει ότι είναι ανάγκη να βελτιωθεί το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο που διέπει την λειτουργία των Ν.Ο.Κ.Ε.

Β. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ -ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Σύνθεση, αρμοδιότητες, συγκρότηση και λειτουργία

1. Σχετικά με την **σύνθεση**

των Ν.Ο.Κ.Ε., η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι το παρόν νομοθετικό πλαίσιο παρέχει έμμεσα ευρεία διακριτική ευχέρεια στον νομάρχη σε ότι αφορά την συμμετοχή οργανώσεων. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι πέραν ορισμένων ρητών αναφορών, οι ισχύουσες ρυθμίσεις παρέχουν μόνο γενική περιγραφή των υποψήφιων για συμμετοχή οργανώσεων. Έτσι ενδέχεται να ανακύπτει συχνά και πρόβλημα αντιπροσωπευτικότητας, που έχει συνέπειες στην αποτελεσματική λειτουργία των Ν.Ο.Κ.Ε.

Για την επίλυση αυτού του προβλήματος η Ο.Κ.Ε. προτείνει να θεσμοθετηθεί τριμερής ισομερής σύνθεση των Ν.Ο.Κ.Ε., κατά το πρότυπο της σύνθεσης της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της Ελλάδας, με σαφή περιγραφή των υποψήφιων για συμμετοχή οργανώσεων.

Έτσι, με νομοθετική ρύθμιση θα πρέπει να οριστεί ότι οι Ν.Ο.Κ.Ε. απαρτίζονται από 12-18 μέλη (προκειμένου να ληφθούν υπόψιν οι ιδιαίτερες ανάγκες κάθε νομού), τα οποία διαιρούνται σε τρεις ισάριθμες ομάδες: την Α΄ Ομάδα, όπου εκπροσωπούνται οι εργοδότες μέσω ισάριθμων μελών από τον Σ.Ε.Β., την Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε. και την Ε.Σ.Ε.Ε. και από ξενοδοχειακές και κατασκευαστικές οργανώσεις, από την Β΄ Ομάδα, εκπροσωπούμενη από ισάριθμα μέλη που ορίζουν τα τοπικά εργατικά κέντρα (μέλη της Γ.Σ.Ε.Ε.) και η Α.Δ.Ε.Δ.Υ. και από την Γ΄ Ομάδα, εκπροσωπούμενη από ισάριθμα μέλη από την ΠΑ.ΣΕ.ΓΕΣ., την ΓΕ.ΣΑ.ΣΕ., την Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων και επιστημονικές και άλλες οργανώσεις. Από τις ρητά αναγραφόμενες παραπάνω οργανώσεις κορυφής θα συμμετέχουν αναλογικά εκπρόσωποι, που θα ορίζονται είτε από τις τοπικές οργανωτικές εκπροσωπήσεις (εργατικά κέντρα και ομοσπονδίες) των ανωτέρω υπερκείμενων οργανώσεων, είτε από τις ίδιες τις οργανώσεις κορυφής, όταν δεν διαθέτουν οργανωτική διάρθρωση τοπικού επιπέδου.

2. Σχετικά με τις **αρμοδιότητες** των Ν.Ο.Κ.Ε., η Ο.Κ.Ε. προτείνει να προβλέπεται η υποχρεωτική έκφραση αιτιολογημένης γνώμης των Ν.Ο.Κ.Ε. πριν από τη λήψη αποφάσεων από το Νομαρχιακό Συμβούλιο για τα αναπτυξιακά, εργασιακά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα, θέματα προστασίας του καταναλωτή, κ.ά. που απασχολούν το νομό. Κατά την συζήτηση των γνωμοδοτήσεων των Ν.Ο.Κ.Ε. επί αυτών των θεμάτων, θα πρέπει να υποχρεούται το Νομαρχιακό Συμβούλιο να καλεί τον Πρόεδρο της οικείας Ν.Ο.Κ.Ε. να παρευρίσκεται στις συνεδριάσεις.

3. Η Ο.Κ.Ε. επιβεβαιώνει τον **γνωμοδοτικό χαρακτήρα** των Ν.Ο.Κ.Ε. και τον συμβουλευτικό τους ρόλο, που μεταφράζεται στην έκφραση απλής και όχι σύμφωνης γνώμης.

4. Σχετικά με την **σύγκληση** των Ν.Ο.Κ.Ε. και την **θητεία** των μελών της, η Ο.Κ.Ε. προτείνει:

- Να συγκαλείται οπωσδήποτε η Ν.Ο.Κ.Ε. μία φορά τον μήνα.

- Ο επιμηκυνθεί ο χρόνος της θητείας των μελών των Ν.Ο.Κ.Ε., που αυτή τη στιγμή είναι δύο έτη, χωρίς πάντως να συμπίπτει με την διάρκεια της θητείας των νομαρχιακών συμβουλίων. Κατ' αυτό τον τρόπο θα επιτυγχάνεται η αυτονομία των Ν.Ο.Κ.Ε. από την νομαρχιακή αυτοδιοίκηση και θα τονίζεται το γεγονός ότι ο κοινωνικός διάλογος σε τοπικό επίπεδο είναι θεσμικά παγιωμένος και όχι παρακολούθημα των νομαρχιακών συμβουλίων και των πολιτικών-εκλογικών συσχετισμών που συνοδεύουν αυτά. Η προτεινόμενη πάντως μεγαλύτερη θητεία των Ν.Ο.Κ.Ε. ανταποκρίνεται στην ανάγκη να αποκτήσουν την αναγκαία συνοχή και εμπειρία, ώστε να συμμε-

τέχουν αποτελεσματικότερα στο γνωμοδοτικό τους έργο.

Χρηματοδότηση-οργάνωση

1. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος της **χρηματοδότησης** των Ν.Ο.Κ.Ε., η Ο.Κ.Ε. προτείνει να προβλεφθεί ειδικό κονδύλι στον προϋπολογισμό της νομαρχίας για την κάλυψη των οικονομικών αναγκών τους, δηλαδή στέγη, γραμματειακή υποστήριξη, αμοιβές εμπειρογνομόνων, εφόσον παρίσταται ανάγκη για επισημονική στήριξη των γνωμοδοτήσεων, αμοιβές Προέδρου, μελών, κλπ. Πρός τούτο, οι Ν.Ο.Κ.Ε. θα υποβάλλουν στα Νομαρχιακά Συμβούλια τον προϋπολογισμό τους και τα τελευταία θα υποχρεούνται εντός τριών μηνών από την έγκριση του προϋπολογισμού να χορηγήσουν τα σχετικά κονδύλια.

2. Θεωρείται σημαντικό το ζήτημα παροχής στις Ν.Ο.Κ.Ε. μόνιμης **στέγασης**. Το ίδιο σημαντικό είναι να εξασφαλιστεί **γραμματειακή υποστήριξη**, πιθανώς με τη χρήση ή και την απόσπαση μιας υπαλλήλου της Νομαρχίας για αυτό το σκοπό. Η **τεχνοκρατική** επίσης **υποστήριξη** του έργου των Ν.Ο.Κ.Ε. θα πρέπει να αντιμετωπιστεί, στα πλαίσια της δημιουργίας υλικότεχνικής υποδομής και ρύθμισης του οικονομικού θέματος.

3. Απαραίτητο θεωρείται να προβούν οι Ν.Ο.Κ.Ε. στη **σύνταξη εσωτερικών κανονισμών**, προκειμένου να οργανωθούν καλύτερα και να εκπληρώσουν αποτελεσματικά τον ρόλο τους. Πρότυπο αυτών των κανονισμών θα μπορούσε να αποτελέσει ο εσωτερικός Κανονισμός της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.

Σχέσεις των Ν.Ο.Κ.Ε. με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδας-συνεργασία ανάμεσα στις Ν.Ο.Κ.Ε.

1. Η Ο.Κ.Ε. προτίθεται να υποβοηθήσει το έργο των Ν.Ο.Κ.Ε. και να συntonίσει το έργο τους, όπου παρίσταται ανάγκη. Στα πλαίσια αυτά, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι θα είναι χρήσιμο να υπάρξει αμφίδρομη πληροφόρηση ανάμεσα στην εθνική Ο.Κ.Ε. και τις Ν.Ο.Κ.Ε., ώστε να διασφαλιστεί μια συνεχής ροή ενημέρωσης, πληροφόρησης και επιστημονικής ενδεχομένως στήριξης κατά περίπτωση. Για την υποβοήθηση αυτού του σκοπού θεωρείται χρήσιμο να δημιουργηθεί ένα είδος **Επιτροπής Παρακολούθησης Περιφερειακού Κοινωνικού Διαλόγου μέσα στην Ο.Κ.Ε.** Αυτό θα διευκολύνει ιδιαίτερα την διάχυση πληροφόρησης προς την περιφέρεια, ιδίως σε ότι αφορά την διαδικασία διεξαγωγής αποτελεσματικού κοινωνικού διαλόγου και την απαραίτητη καλλιέργεια και εθισμό των τοπικών κοινωνιών στον κοινωνικό διάλογο.

2. Οι Ν.Ο.Κ.Ε. είναι ευπρόσδεκτες να απευθύνονται στην εθνική Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή για θέματα που απασχολούν το νομό τους και τα οποία δεν δύνανται με άλλο τρόπο να εκφραστούν, εξετάζοντας ενδεχομένως και την δυνατότητα πρόκληση σχετικής Γνώμης από την τελευταία, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις προς τούτο.

3. Χρήσιμη θεωρείται η καθιέρωση μιας **ετήσιας συνάντησης των Ν.Ο.Κ.Ε.** με την εθνική Ο.Κ.Ε. .

4. Τέλος, εκτιμάται ότι θα ήταν καλό να εδραιωθεί **συνεργασία ανάμεσα στις Ν.Ο.Κ.Ε.** των όμορων νομών για θέ-

ματα κοινού ενδιαφέροντος, αλλά και η ανταλλαγή απόψεων και συνεργασία των Ν.Ο.Κ.Ε. σε πανελλαδικό επίπεδο.

Οι μακροπρόθεσμες προοπτικές του κοινωνικού διαλόγου σε περιφερειακό επίπεδο

1. Η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι ο κοινωνικός διάλογος σε περιφερειακό επίπεδο είναι ζήτημα κεφαλαιώδους σημασίας για την εδραίωση μιας συναινετικής κουλτούρας στην κοινωνία της περιφέρειας. Αυτό επιβεβαιώνεται από την πρακτική πολλών ευρωπαϊκών χωρών- μελών της Ε.Ε., που έχουν αναπτύξει ευρύτατα δίκτυα Περιφερειακού Κοινωνικού Διαλόγου (δείτε Παράρτημα 2). Η εν γένει δε αξία του κοινωνικού διαλόγου αναδείχθηκε στο πρώτο μέρος αυτής της Γνώμης.

2. Κατα συνέπεια η Ο.Κ.Ε. δεν θεωρεί ότι ο μη εθνικός κοινωνικός διάλογος θα πρέπει να εξαντληθεί στα πλαίσια του παρόντος σχήματος των Ν.Ο.Κ.Ε. Αν και οι ανωτέρω παρατηρήσεις της Ο.Κ.Ε. θα βοηθήσουν να αναβαθμιστεί αυτό το επίπεδο κοινωνικού διαλόγου, στο μέλλον θα έπρεπε ίσως να εξεταστούν πιο ανεπτυγμένα σχήματα κοινωνικού διαλόγου, που θα αφορούν όλα τα επίπεδα διοίκησης και αυτοδιοίκησης.

3. Αυτή την στιγμή λειτουργούν θεσμοθετημένα όργανα κοινωνικού διαλόγου υπό την ειδικότερη μορφή των οικονομικών και κοινωνικών επιτροπών σε εθνικό επίπεδο (Εθνική Ο.Κ.Ε.) και σε επίπεδο νομού (Ν.Ο.Κ.Ε.). Ένα πλήρες σύστημα περιφερειακού κοινωνικού διαλόγου θα έπρεπε στο μέλλον να περιλάβει και τον ά-

βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης και, όταν εισαχθεί, και τον γ' βαθμό τοπικής, δηλαδή Περιφερειακής, Αυτοδιοίκησης. Θα πρέπει λοιπόν στο μέλλον και όταν το επιτρέψουν οι κατάλληλες συνθήκες να πλαισιωθούν όλα τα επίπεδα αυτοδιοίκησης από αντίστοιχες επιτροπές κοινωνικού διαλόγου.

4. Η Ο.Κ.Ε., γνωρίζοντας τις ιδιομορφίες του ελληνικού χώρου και του πολιτικού μας συστήματος, δεν επιθυμεί επί του παρόντος να προβεί σε ολοκληρωμένη θεσμική πρόταση επί του ζητήματος. Αισθάνεται πάντως την ανάγκη να επισημάνει ότι το παρόν πλαίσιο περιφερειακού κοινωνικού διαλόγου αφήνει ενδεχομένως κάποια κενά. Θα μπορούσε να δει ότι, για παράδειγμα, ορισμένες αποφάσεις του α' βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης, που αφορούν αναπτυξιακά έργα, επιχειρήσεις ή παρεμβάσεις, συχνά εκφεύγουν από τα στενά όρια των τοπικών υποθέσεων των Ο.Τ.Α. α' βαθμού και αποκτούν ευρύτερη σημασία, επηρεάζοντας την ευημερία των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής. Επίσης, θα μπορούσε να επισημάνει ότι η περιφέρεια ως

μονάδα αυτοδιοίκησης επιτρέπει καλύτερη (σφαιρικότερη) αποτύπωση των αναπτυξιακών αναγκών και πιο αποτελεσματική παρέμβαση και ότι τα δημιουργούμενα εκεί όργανα κοινωνικού διαλόγου θα είχαν πιο ρεαλιστικό πεδίο και πιο εποπτικό ρόλο.

5. Η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι τα κενά αυτά θα ήταν καλό να συμπληρωθούν σταδιακά και με βάση ρεαλιστικές εκτιμήσεις. Πάντως, μια μεσοπρόθεσμη στρατηγική που θα μπορούσε να προταθεί συνίσταται στην προτροπή για συνεργασίες Ν.Ο.Κ.Ε. της ίδιας περιφέρειας με σκοπό την δημιουργία προϋποθέσεων για κατοχύρωση στο μέλλον οικονομικών και κοινωνικών επιτροπών σε επίπεδο περιφέρειας. Κατά παρόμοιο τρόπο και στο ίδιο πνεύμα η Ο.Κ.Ε. πιστεύει ότι η βελτίωση της λειτουργίας των υφιστάμενων Ν.Ο.Κ.Ε., εφόσον μεταρρυθμιστούν με άξονα τα προτεινόμενα σε αυτή την Γνώμη, θα επιτρέψει να δημιουργηθούν οι αξιόπιστες εκείνες καταστάσεις, που θα δώσουν το έναυσμα για επέκταση των οργάνων κοινωνικού διαλόγου σε όλα τα προαναφερόμενα επίπεδα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ: ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ. ΑΡΙΘΜ. 57 (ΦΕΚ 46/Α΄/27.2.95)

Άρθρο 1

Εκπροσώπηση οργανώσεων
στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

1. Οι οργανώσεις της παρ. 5 του άρθρου 4 του Ν. 2218/94 εκπροσωπούνται στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή που προβλέπεται στην ίδια παράγραφο ως εξής:

α) Οι τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων (ΤΕΔΚ) από δύο εκπροσώπους από τους οποίους ένας εκπροσωπεί τους Δήμους και ο άλλος τις Κοινότητες.

β) Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργοδοτών από τρεις εκπροσώπους από τους οποίους ένας εκπρόσωπος των βιομηχάνων, ένας εκπρόσωπος των επαγγελματιών και βιοτεχνών και ένας εκπρόσωπος των λοιπών επαγγελματιών φυσικών αποκλειστικά προσώπων που ασχολούνται με τη διακίνηση των αγαθών, τη μεταποίηση ή την παροχή υπηρεσιών.

γ) Οι οργανώσεις των εργαζομένων από τρεις (3) εκπροσώπους από τους οποίους:

- Ένας εκπρόσωπος των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων του Ν. 1264/1982 όπως ισχύει κάθε φορά.

- Ένας εκπρόσωπος των αγρο-

τικών συνδικαλιστικών οργανώσεων.

- Ένας εκπρόσωπος των συνδικαλιστικών οργανώσεων των επαγγελματιών άλλων, εκτός των ανωτέρω, κατηγοριών.

δ) Τα Επιμελητήρια από έναν εκπρόσωπο. Κάθε επιμελητήριο λειτουργεί με τη μορφή Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δίκαιου και η τοπική του αρμοδιότητα καλύπτει την Περιφέρεια της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

ε) Οι επιστημονικές οργανώσεις από έναν εκπρόσωπο. Κάθε επιστημονική οργάνωση έχει την έδρα της στο νομό ή στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και λειτουργεί με τη μορφή Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δίκαιου.

στ) Οι συνεταιριστικές οργανώσεις από δύο εκπροσώπους από τους οποίους ένας εκπρόσωπος των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων και ένας εκπρόσωπος των αστικών συνεταιριστικών οργανώσεων και

ζ) Οι εργαζόμενοι στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση από έναν εκπρόσωπο.

2. Η εκλογή των εκπροσώπων των ανωτέρω οργανώσεων γίνεται σύμφωνα με όσα ορίζονται στα επόμενα άρθρα 2 και 3.

Άρθρο 2

Εκλογή εκπροσώπων

1. Η εκλογή των εκπροσώπων των οργανώσεων του άρθρου 1 στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή γίνεται από το όργανο των οργανώσεων αυτών, που είναι κυρίαρχο σε επίπεδο νομαρχιακής αυτοδιοίκησης και το οποίο εκλέγει τα συλλογικά όργανα διοίκησης των ανωτέρω οργανώσεων στο επίπεδο αυτό.

2. Ειδικά για το νομό Αττικής.

α) Η Τ.Ε.Δ.Κ. του νομού Αττικής εκλέγει εκπροσώπους για τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις Ανατολικής και Δυτικής Αττικής και τα νομαρχιακά διαμερίσματα Αθηνών και Πειραιώς του νομού.

β) Τα Επιμελητήρια και οι Επιστημονικές οργανώσεις Αθηνών εκλέγουν εκπροσώπους και για τις νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις Ανατολικής και Δυτικής Αττικής.

Άρθρο 3

Δικαίωμα εκλογής - Τρόπος και διαδικασία εκλογής

1. Μπορούν να εκλεγούν ως εκπρόσωποι:

α) των Τ.Ε.Δ.Κ. οποιοσδήποτε Δήμαρχος ή Πρόεδρος Κοινότητας ή Δημοτικός ή Κοινοτικός Σύμβουλος Δήμου ή Κοινότητας Μέλους της Τ.Ε.Δ.Κ.

β) Των Επιμελητηρίων και των Επιστημονικών οργανώσεων, οποιοδήποτε μέλος του Επιμελητηρίου ή της Επιστημονικής οργάνωσης.

γ) Των οργανώσεων εργοδοτών

και εργαζομένων των συνεταιριστικών οργανώσεων, οποιοδήποτε μέλος πρωτοβάθμιας οργάνωσης της αντίστοιχης κατηγορίας οργανώσεων.

δ) Των εργαζομένων στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, υπάλληλος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, μόνιμος ή με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου.

2. Υποψηφιότητες υποβάλλονται μέχρι και την ημέρα εκλογής στα αρμόδια σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος, όργανα για την εκλογή. Το όργανο αυτό μπορεί να εκλέξει και πρόσωπο το οποίο δεν επέβαλε υποψηφιότητα.

3. Η ψηφοφορία είναι μυστική. Κάθε εκλογέας ψηφίζει έναν μόνο υποψήφιο.

4. Εκλέγεται ο υποψήφιος που πήρε τις περισσότερες ψήφους. Σε περίπτωση ισοψηφίας γίνεται κλήρωση. Για κάθε εκπρόσωπο εκλέγεται και ένας αναπληρωματικός. Ο αναπληρωματικός εκπρόσωπος παίρνει τη θέση του τακτικού σε περίπτωση θανάτου ή παραίτησης ή έκπτωσης λόγω αποβολής της ιδιότητας που αναφέρεται στην παρ. 1 του άρθρου 3.

5. Το συλλογικό όργανο διοίκησης της αρμόδιας, για την εκλογή εκπροσώπου, οργάνωσης ή της πολυπληθέστερης οργάνωσης κατά περίπτωση γνωστοποιεί με έγγραφο στο Νομάρχη μέχρι 10 Δεκεμβρίου του δεύτερου και τέταρτου έτους της Νομαρχιακής περιόδου τους τακτικούς και αναπληρωματικούς εκπροσώπους που εκλέχτηκαν.

Οι εκλογές προς ανάδειξη των εκπροσώπων γίνονται δύο τουλάχιστον μήνες πριν από τη λήξη του δεύτερου και του

τέταρτου έτους της νομαρχιακής περιόδου. Η πρόσκληση για τη διενέργεια της εκλογής γίνεται από τα οικεία διοικούντα όργανα των οργανώσεων, σε περίπτωση δε που αυτά αδρανήσουν εφαρμόζονται σε σχετικές καταστατικές τους διατάξεις.

6. Προσφυγές κατά του κύριου των εκλογών ασκούνται ενώπιον της Επιτροπής του άρθρου 18 του Ν. 2218/94, οι διατάξεις του οποίου εφαρμόζονται αναλόγως για την εκδίκασή της.

Οποιαδήποτε προσφυγή δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα.

Η ακύρωση της εκλογής δεν επηρεάζει το κύρος της γνωμοδότησης της Επιτροπής, που εκδόθηκε μέχρι τη δημοσίευση ακυρωτικής απόφασης.

Άρθρο 4

Θητεία, ανάκληση, αντικατάσταση εκπροσώπων

1. Οι εκπρόσωποι εκλέγονται για θητεία δύο χρόνων που αρχίζει την πρώτη Ιανουαρίου του πρώτου και τρίτου έτους της νομαρχιακής περιόδου.

2. Οι οργανώσεις έχουν δικαίωμα να ανακαλούν τους εκπροσώπους τους οποτεδήποτε. Η ανάκληση όπως και η αντικατάσταση εκπροσώπων που παραιτήθηκαν, πέθαναν κ.λπ. γίνεται από το όργανο και με τη διαδικασία που εκλέχθηκαν. Οι εκλεγόμενοι νέοι εκπρόσωποι διανύουν το υπόλοιπο της διετούς θητείας.

3. Ο εκπρόσωπος εκπίπτει αυτοδικαίως από τη θέση του, αν αποβάλει την ιδιότητα του μέλους της οργάνωσης την οποία εκπροσωπεί.

Άρθρο 5

Συγκρότηση σε σώμα και λειτουργία επιτροπής

1. Η Επιτροπή συνέρχεται σε πρώτη συνεδρίαση στις αρχές του πρώτου και του τρίτου χρόνου της νομαρχιακής περιόδου ύστερα από πρόσκληση του Νομάρχη, προκειμένου να συγκροτηθεί σε σώμα.

2. Στη συνεδρίαση αυτή στην οποία προεδρεύει ένας σύμβουλος του Νομαρχιακού Συμβουλίου, που ορίζεται από το Νομάρχη, η Επιτροπή εκλέγει από τα μέλη της με μυστική ψηφοφορία τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και τον Γραμματέα της.

Εκλέγεται όποιος συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων.

Αν δεν επιτυγχάνεται αποτέλεσμα ύστερα από δύο διαδοχικές ψηφοφορίες, εκλέγεται όποιος λάβει στην τρίτη ψηφοφορία τη σχετική πλειοψηφία των παρόντων. Αν στην τρίτη ψηφοφορία δύο ή περισσότεροι λάβουν ίσο αριθμό ψήφων, ο σύμβουλος που προεδρεύει ενεργεί μεταξύ τους κλήρωση. Καθήκοντα ειδικού γραμματέα στη συνεδρίαση αυτή ασκεί το μέλος της Επιτροπής που ορίζεται από τον ασκούντα καθήκοντα προέδρου, σύμβουλο του Νομαρχιακού Συμβουλίου.

3. Αν δεν επιτευχθεί εκλογή για οποιονδήποτε λόγο ή η συνεδρίαση ματαιωθεί, επειδή δεν σχηματίστηκε απαρτία, η συνεδρίαση επαναλαμβάνεται την ημέρα και ώρα που ορίζεται από τον Προεδρεύοντα νομαρχιακό σύμβουλο και εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις της προηγού-

μενης παραγράφου. Αν και στη δεύτερη συνεδρίαση δεν επιτευχθεί εκλογή ο πρόεδρος, ο αντιπρόεδρος και ο γραμματέας της Επιτροπής ορίζονται από τον προεδρεύοντα σύμβουλο.

4. Παραίτηση από το αξίωμα του προέδρου, του αντιπροέδρου ή του γραμματέα της Επιτροπής υποβάλλεται στην Επιτροπή και θεωρείται ότι έχει συντελεσθεί από την κατάθεσή της στο πρωτόκολλο της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Στη θέση των παραιτηθέντων η επιτροπή εκλέγει νέα πρόσωπα με τη διαδικασία των προηγούμενων παραγράφων.

Σε περίπτωση ταυτόχρονης παραίτησης προέδρου και αντιπροέδρου η επιτροπή συγκαλείται σε συνεδρίαση από τον Νομάρχη.

6. Η Επιτροπή έχει απαρτία όταν τα παρόντα μέλη είναι περισσότερα από τα απόντα και οι αποφάσεις της παίρνονται με την πλειοψηφία των παρόντων. Για τη λειτουργία της Επιτροπής εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των παραγράφων 6 εκτός του πρώτου εδαφίου, 7 εκτός από τα εδάφια έκτο, έβδομο και όγδοο, 10 εδάφιο πρώτο, 11 έως και 16 εδάφια πρώτο έως τέταρτο του άρθρου 14 του Ν. 2218/94.

Ο πρόεδρος καλεί την Επιτροπή σε συνεδρίαση τουλάχιστον (3) τρεις φορές το χρόνο, καθώς και όταν κρίνει σκόπιμο ή ζητήσει τη συνεδρίαση ο νομάρχης ή νομαρχιακή επιτροπή ή το 1/3 του αριθμού των μελών της.

Ο Νομάρχης και οι πρόεδροι των Νομαρχιακών Επιτροπών μπορούν να παρίστανται στις συνεδριάσεις της Επιτροπής και να παίρνουν το λόγο χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Άρθρο 6

Αποζημίωση μελών Επιτροπής

Στα μέλη της Επιτροπής των οποίων η κατοικία βρίσκεται σε απόσταση μεγαλύτερη των δέκα χιλιομέτρων από τον τόπο συνεδρίασης ή σε νησί άλλο από εκείνο στο οποίο βρίσκεται ο τόπος συνεδρίασης καταβάλλονται τα έξοδα κίνησης και διανυκτέρευσης τα οποία καθορίζονται με απόφαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου.

Άρθρο 7

Ειδικές, τελικές και μεταβατικές διατάξεις

1. Στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις με περιφέρεια την περιφέρεια δύο ή περισσότερων νομών Νομαρχιών λειτουργεί Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή μόνο στα Δημαρχιακά Διαμερίσματα. Οι διατάξεις του παρόντος Διατάγματος εφαρμόζονται αναλόγως.

2. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης στην οποία δεν υπάρχει ή δεν έχει κατά το νόμο αρμοδιότητα κάποιος από τους φορείς της παραγράφου του άρθρου 1, συγκροτείται νόμιμα χωρίς τους εκπροσώπους του φορέα αυτού.

3. Κατά την πρώτη εφαρμογή του θεσμού της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης σε προβλεπόμενες διατάξεις του Διατάγματος αυτού, διαδικασίες εκλογής εκπροσώπων συγκρότησης και έναρξης λειτουργίας της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, ολοκληρώνονται στο πρώτο εξάμηνο του έτους 1995. Στον υπουργό Εσωτερικών αναθέτουμε τη δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος διατάγματος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΟΡΓΑΝΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΣΤΗΝ Δ. ΕΥΡΩΠΗ

Νορβηγία: Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 λειτουργούσαν τοπικά (“βιομηχανικά”) συμβούλια που απαρτιζόνταν από εκπροσώπους των περιφερειακών κλάδων του Συνδέσμου των Βιομηχάνων και των εργατικών συνδικάτων και δρούσαν ως συμβουλευτικός μηχανισμός ενός κρατικού “βιομηχανικού συμβούλου”. Αξιοσημείωτο είναι ότι αυτή η πρακτική αναπτύχθηκε πρώτα “από τα κάτω”, με άτυπες επαφές μεταξύ των ενδιαφερομένων ομάδων, και στη συνέχεια το κράτος θεσμοθέτησε τις διαμορφωμένες σχέσεις.

Γαλλία: Συναντάται κατ’ αρχήν μια απόπειρα διευθέτησης των συγκρουόμενων αιτημάτων των τότε εμφανιζόμενων μεγάλων supermarkets και των μικροεμπόρων: με το νόμο Royer δημιουργήθηκαν σε νομαρχιακό επίπεδο σχετικές επιτροπές (CDUC) αποτελούμενες κατά 50% από εκπροσώπους συνδικαλιστικών φορέων, κατά 25% από εκπροσώπους της τοπικής αυτοδιοίκησης και κατά 25% από εκπροσώπους των καταναλωτών. Οι επιτροπές αυτές περιβλήθηκαν με αυξημένες αρμοδιότητες, που προηγουμένως ανήκαν στην κεντρική διοίκηση και τους δόθηκε εξουσία απόφασης (rounoir de d’ecision). Πάντως το κράτος- και εδώ γίνεται φανερή η ιδέα της ελεγχόμενης συμμετοχής-διατήρησε ένα ισχυρό βέτο πάνω στις αποφάσεις των επιτροπών: πρώτον, διαμέσου του νομάρχη, ο οποίος προήδρευε σ’ αυτές και είχε δικαίω-

μα προσβολής/αναπομπής των αποφάσεων, και, δεύτερο, μέσω του υπουργού Εμπορίου, ο οποίος είχε τη νομική δυνατότητα να ανατρέψει της προσβαλλόμενες αποφάσεις. Επίσης δεν αποφεύχθηκαν κάποια προβλήματα σχετιζόμενα με τον έλεγχο των συμμετασχόντων οργανώσεων. Ωστόσο, στη Γαλλία λειτουργούν εκ νέου θεσμοί περιφερειακού κοινωνικού διαλόγου ως περιφερειακά Οικονομικά και Κοινωνικά Συμβούλια, σε 28 περιφέρειες.

Βέλγιο: Υπάρχουν τρία περιφερειακά “Οικονομικά και Κοινωνικά Συμβούλια”, της Βαλλονίας, της Φλάνδρας και των Βρυξελλών-πρωτεύουσας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της λειτουργίας τους και του όλου συστήματος, που διέπεται από ομοσπονδιακό καθεστώς, παρέχει το Φλαμανδικό Ο.Κ.Σ. (SERV). Ενώ υπάρχουν δύο εθνικά (ομοσπονδιακά) Συμβούλια, το Εθνικό Εργατικό Συμβούλιο και το Κεντρικό Οικονομικό Συμβούλιο, το Συμβούλιο της Φλάνδρας συγκεντρώνει, από θεματική άποψη, όλο τον κοινωνικό διάλογο της περιοχής αυτής, δηλαδή δεν υπάγεται με οποιοδήποτε τρόπο στα ανωτέρω συμβούλια. Διαθέτει λοιπόν αυτονομία. Ιδρύθηκε το 1985 και στις αρμοδιότητές του εμπίπτει η έκδοση “συστάσεων” προς την φλαμανδική κυβέρνηση (διοίκηση) ή σε μέλος της είτε με δική του πρωτοβουλία, είτε κατόπιν αιτήματος της ανωτέρω διοίκησης, μέλους της, ή του φλαμανδικού Κοινοβουλίου. Επί-

σης η τοπική διοίκηση είναι υποχρεωμένη να ζητήσει τη γνώμη του SERV σε κάθε σχέδιο διατάγματος που έχει κοινωνική και οικονομική διάσταση. Τέλος το SERV είναι υποχρεωμένο να εκδίδει μια ετήσια έκθεση πάνω στην πολιτική προϋπολογισμού της Φλάνδρας.

Ολλανδία: Λειτουργούν από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, δώδεκα (12) Περιφερειακά Συμβούλια κοινωνικού διαλόγου. Σύμφωνα με το Εθνικό Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο της χώρας (SER), το οποίο αναμίχθηκε στην ίδρυσή τους, οι λόγοι που υπαγόρευαν την καθιέρωση αυτών των συμβουλίων σχετίζονται με την οικονομική και κοινωνική κρίση της εποχής. Η βελτίωση των σχέσεων των κοινωνικών εταίρων τοπικά, η συμβολή τους στην περιφερειακή ανάπτυξη και η καλύτερη αξιοποίηση της τεχνογνωσίας τους είναι τα σπουδαιότερα πλεονεκτήματα που αναμένονταν να παράσχουν οι νέοι θεσμοί. Ωστόσο, η ίδρυση των θεσμών αυτών δεν επιδιώχθηκε με ενιαίο νομικό πλαίσιο, αλλά επαφέθηκε στα ενδιαφερόμενα μέρη κάθε περιοχής (επαρχίας), τα οποία θα εκτιμούσαν την αναγκαιότητα και την μορφή ίδρυσής τους, ανάλογα με τις ανάγκες τους. Έτσι, αν και σε όλες τις επαρχίες ιδρύθηκαν περιφερειακά οικονομικά και κοινωνικά συμβούλια, αλλού πήραν δημόσια μορφή, αλλού ιδιωτική (ως ιδιωτικά ιδρύματα των εμπορικών επιμελητηρίων). Επίσης, αλλού προήδρευε ο επαρχιακός διοικητής (περιφερειάρχης), αλλού βουλευτής και αλλού

ουδέτερο μέρος, όπως κάποιος πανεπιστημιακός καθηγητής. Τέλος, πολυμορφία απαντήθηκε και σε ότι αφορά την σύνθεση, τις αρμοδιότητες και τα οικονομικά: Αν και στις περισσότερες περιπτώσεις, οι περιφερειακές οργανώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων αποτέλεσαν τους κύριους εκπροσώπους των συμβουλίων, υπήρξε σε ορισμένες περιπτώσεις και συμμετοχή εκπροσώπων επιμελητηρίων, αναπτυξιακών εταιρειών τοπικής αυτοδιοίκησης και περιφερειακών πανεπιστημίων. Από πλευράς αρμοδιοτήτων, άλλα συμβούλια έχουν μη δεσμευτικό συμβουλευτικό χαρακτήρα και άλλα γνωμοδοτούν επίσημα για οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα στα οποία παίρνουν αποφάσεις οι περιφερειακές διοικήσεις. Από πλευράς οικονομικών, τα περισσότερα συμβούλια χρηματοδοτούνται κατ' αναλογία 50:50 από τις περιφερειακές διοικήσεις και το SER, αλλά σε δύο περιπτώσεις συμμετέχουν στη χρηματοδότηση και τα εμπορικά επιμελητήρια. Πολυμορφία απαντάται και στην συχνότητα συνεδριάσεων (3-10 φορές τον χρόνο), στην απήχηση και την θεματική των Γνωμών (οι περισσότερες πάντως αφορούν τον αστικό και χωροταξικό σχεδιασμό, το περιβάλλον και τον τουρισμό), καθώς και στο γεγονός ότι οι τρεις βόρειες επαρχίες, που έχουν χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού, συνένωσαν τα συμβούλιά τους σε ένα.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.
Καθηγητής Β. ΣΚΟΥΡΗΣ

Στην Ολομέλεια της 11ης Μαρτίου 1999 παρέστησαν τα κάτωθι Μέλη
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής :

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Βασίλειος Σκουρής
Καθηγητής Α.Π.Θ.

Α΄ ΟΜΑΔΑ

Αναλυτής Νικόλαος
Αντιπρόεδρος Δ.Σ. Σ.Ε.Β.

Κανελλόπουλος Γεώργιος
Πρόεδρος Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Καραμαλάκος Δημήτριος
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Σαράκος Θεμιστοκλής
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Καψάλη Δημητρίου
Επιτίμου Προέδρου Ε.Σ.Ε.Ε.

Κεφάλας Χαράλαμπος
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Κυριαζής Δημήτριος
πρώην Πρόεδρος Σ.Ε.Β.

Ρερρές Κυριάκος
Γενικός Διευθυντής
Πανελληνίας Ομοσπονδίας
Ξενοδόχων σε αναπλήρωση του
Μηναΐδη Βασιλείου
Β΄ Αντιπρόεδρου Δ.Σ. Π.Ο.Ξ.

Φλέγγας Σπυρίδων
Μέλος Δ.Σ. Σ.Ε.Β.

Σκορίνης Νικόλαος
Α΄ Αντιπρόεδρος
Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Σουλτανάς Ευάγγελος
Μέλος Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Κονιόρδος Νικόλαος
Σ.Β.Β.Ε.
σε αναπλήρωση του
Τακά Βασιλείου
Προέδρου Σ.Β.Β.Ε.

Χαμπηλομάτης Γεώργιος
Μέλος Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Β΄ ΟΜΑΔΑ

Αραζού Λεονάρδος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Αυγητίδης Ελευθέριος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Βούτος Παναγιώτης
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Μητρόπουλος Ανδρέας
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.
σε αναπλήρωση του
Βρεττάκου Ηλία
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Δελγιάννης Αναστάσιος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Κόλλιας Κωνσταντίνος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Κωνσταντινίδης Ιωάννης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Λαιμός Στέφανος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Μανώλης Ιωάννης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Μελισσάρης Νικόλαος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Παπαντωνίου Κωνσταντίνος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Πολίτης Δημήτρης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Πολυζωγόπουλος Χρήστος
Πρόεδρος Γ.Σ.Ε.Ε.

Σκαρμούτσος Διονύσιος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Τσουκαλάς Δημήτριος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Γ΄ ΟΜΑΔΑ

Αλεξόπουλος Παναγιώτης
Πρόεδρος Οικονομικού
Επιμελητηρίου Ελλάδος

Βάγιας Παναγιώτης
Εκπρόσωπος Γεωτεχνικού
Επιμελητηρίου Ελλάδος

Γιατράκος Νικόλαος
Αναπληρωτής Δήμαρχος Αθηναίων

Γωνιωτάκης Γεώργιος
Β΄ Αντιπρόεδρος
Δ.Σ. Γ.Ε.Σ.Α.Σ.Ε.

Καραγιάννης Δημήτριος
Μέλος Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Ζαρκινός Βασίλειος
Μέλος Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Κοιμήςης Απόστολος
Γενικός Γραμματέας Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.

Λιόλιος Νικόλαος
Πρόεδρος Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Λίτσος Φώτης
Γενικός Γραμματέας
Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Γκίνης Σοφοκλής
Γ.Ε.Σ.Α.Σ.Ε.
σε αναπλήρωση του
Φάκα Χρήστου
Προέδρου Δ.Σ. Γ.Ε.Σ.Α.Σ.Ε.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Γρηγόριος Παπανίκος

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ & ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

Για κάθε πληροφορία σχετικά με το έργο και τη λειτουργία της Ο.Κ.Ε. είναι στη διάθεσή σας το Τμήμα Δημοσίων & Διεθνών Σχέσεων της Επιτροπής, υπό τη διεύθυνση της κας Μάρθας Θεοδώρου.

Τηλ.: (01) 9249510-2, Fax: (01) 9249515, e-mail:iproke@otenet.gr